
آزادی‌های گروهی در نظام جمهوری اسلامی ایران در پرتو نظام بین‌المللی حقوق بشر

تألیف

دکتر امید نوروزی

مصحح

محبوبه کیامرئی

www.ketab.ir

سرشناسه : نوروزی، امید، ۱۳۶۳ -
 عنوان و نام پدیدآور : آزادی‌های گروهی در نظام جمهوری اسلامی ایران در پرتو نظام بین‌المللی حقوق بشر / تألیف امید نوروزی ؛ مصحح محبوبه کیامرثی.
 مشخصات نشر : تهران : انتشارات پریکا، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری : ۲۳۱ ص. : جدول، نمودار.
 شابک : 978-600-7512-10-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه : ص. ۲۲۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع : حقوق مدنی -- ایران
 موضوع : حقوق بشر
 شناسه افزوده : کیامرثی، محبوبه، ۱۳۶۰ - مصحح
 رده بندی کنگره : KMP ۱۳۹۳۵۰۰ / ۸۷۵۴ ن
 رده بندی دیویی : ۵۵/۳۴۶
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۷۱۲۰۹

آزادی‌های گروهی در نظام جمهوری اسلامی ایران

در پرتو نظام بین‌المللی حقوق بشر

انتشارات پریکا

- ♦ مؤلف: دکتر امید نوروزی
- ♦ مصحح: محبوبه کیامرثی
- ♦ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۲-۱۰-۴
- ♦ ناشر: نشر پریکا - ۰۹۱۲۵۰۸۸۳۸۱
- ♦ شمارگان: ۳۰۰ جلد - نوبت چاپ: تهران، اول ۱۳۹۳ - قطع: وزیری
- ♦ چاپ و صحافی: کیامرثی
- ♦ قیمت: ۱۶۰۰۰ ریال

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان است، هر فردی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی دارد.

حقوق و آزادی های گروهی در کنار آزادیهای فردی بخش تفکیک ناپذیری از حقوق بشر را تشکیل می دهند. این حقوق و آزادی ها از یک سو مکملی برای بعد فردی همان حقوق قلمداد می شوند؛ به این معنا که یک حق علیرغم اینکه به لحاظ فردی مورد حمایت قرار گرفته است به لحاظ گروهی نیز مستقل از بعد فردی خود مورد حمایت است. از جنبه دیگر، بعد گروهی بسیاری از این حقوق فردی پیش نیازی برای حمایت موثر از ابعاد فردی آن است. از یک منظر نیز، حمایت از حقوق و آزادی های گروهی به عنوان یکی از طرق مناسب یا ضروری برای تضمین حقوق و آزادیهای مندرج در اسناد حقوق بشری به شمار می رود. تمامی حقوقی که تحت عنوان حقوق و آزادی های گروهی از اسناد حقوق بشری استخراج کردیم در حقوق داخلی ایران نیز به رسمیت شناخته شده است. با این وجود هنگامی که به محتوای این حقوق نگریسته می شود، تفاوت های آشکاری میان آنها مشاهده می گردد. در حالی که به لحاظ مطلق نبودن این حقوق و آزادیها، استانداردهای بین المللی چه در اسناد بین المللی و چه در اسناد منطقه ای شاخص هایی مشخص و تقریباً مشابه را برای مشروعیت محدودیت ها معرفی کرده اند، معیارهایی که در قوانین داخلی مشاهده می شود نه تنها در بسیاری از موارد با این شاخص ها تمایز دارند، بلکه در همین موارد نیز در برخی جاها به سختی دچار ابهام هستند که نمونه بارز آن را می توان در چارچوب حمایت از حقوق اقلیت ها مشاهده نمود.

در جمهوری اسلامی ایران، فعالیت احزاب و جمعیت ها به صورت مقید به رسمیت شناخته شده است و این احزاب و جمعیت ها از هر نوع و سطحی که باشند موظف به رعایت اصول اساسی نظام جمهوری اسلامی هستند و باید بتوانند در چارچوب مشخص شده در قوانین و مقررات اهداف مصرح در فلسفه سیاسی احزاب را به منصه ظهور برسانند. نهادهای رسمی و دولتی نباید به احزاب به دید منفی نگاه کنند و باید بتوانند با بهره گیری از وجود احزاب و آراء سیاسی گوناگون در جامعه و با کانال کشی و آگاهی بخشی به بخش عظیمی از قشر فعال جامعه، به سمت عملیاتی نمودن اصول قانون اساسی و توصیه های مقام معظم رهبری در جهت مشارکت حداکثری عموم مردم در امور سیاسی در جمهوری اسلامی گام بردارند. همچنین، اجتماعات و راهپیمایی ها از جمله آزادی های مشروعی به شمار می رود که قانون اساسی آن را به رسمیت شناخته است. این آزادی، همانند دیگر حقوق و آزادیهای

۶ □ آزادی‌های گروهی در نظام جمهوری اسلامی ایران و ...

بشری، غیر قابل سلب است. اما از آنجا که این حرکت جمعی اثرات تعیین کننده و حساسیت برانگیز اجتماعی و سیاسی به جای می گذارد، پدید آورنده نوعی مقاومت همراه با دلوایسی نسبت به آن می باشد.

www.ketab.ir

مقدمه.....	۱۳
فصل اول: مبانی و مفاهیم کلی حقوق و آزادی های گروهی.....	۱۷
مبحث اول: مفاهیم موضوعی و تاریخی.....	۱۸
گفتار اول (مفاهیم موضوعی.....	۲۱
بند اول) مفهوم حقوق و آزادی های گروهی.....	۲۳
۱- مفهوم اجتماع.....	۲۳
۲- مفهوم احزاب سیاسی.....	۲۳
۳- مفهوم تشکل ها.....	۲۶
۴- مفهوم اقلیت ها.....	۲۹
۵- حقوق بومیان، نظامی خاص یا یکسان با حقوق اقلیت ها.....	۳۲
۱-۵- تمایز حقوق بومیان و حقوق اقلیت ها.....	۳۲
۵ ۲- حقوق بومیان به عنوان بخشی حقوق اقلیت ها.....	۳۵
گفتار دوم) تاریخچه آزادی های گروهی.....	۳۷
بند اول) تاریخچه احزاب.....	۳۸
۱- تاریخچه احزاب در جهان.....	۳۸
۲- احزاب سیاسی در کشورهای در حال توسعه.....	۴۳
۳- تاریخچه احزاب در ایران.....	۴۵
۱ ۳- احزاب و گروه ها قبل از انقلاب مشروطیت.....	۴۵
۲-۳- از انقلاب مشروطیت تا کودتای سال ۱۳۳۲.....	۴۶
۳-۳- احزاب و گروه ای پس از کودتای ۱۳۳۲.....	۴۷
۴-۳- احزاب بعد از جمهوری اسلامی.....	۴۸
بند دوم تاریخچه حقوق و آزادیهای اقلیت ها.....	۵۰
۱- وضعیت اقلیت ها در جامعه بین المللی.....	۵۰
۲- وضعیت اقلیت ها در ایران.....	۵۳
مبحث دوم: مبانی حقوق و آزادی های گروهی.....	۵۸
گفتار اول) فلسفه احزاب سیاسی و آزادی های حزبی.....	۵۹
بند اول) درک تضاد های اجتماعی.....	۶۱
بند دوم) ضرورت حکومت و جامعه.....	۶۱
بند سوم) ایده وحدت به مثابه قدرت.....	۶۲

۶۸	گفتار دوم) دیدگاه‌های مختلف در مورد پیدایش احزاب جدید
۶۸	بند اول) دیدگاه نهادی
۶۹	بند دوم) دیدگاه تاریخی-نژاعی
۷۰	بند سوم) برداشت توسعه‌گرایانه از حزب
۷۱	گفتار سوم سوم) محتوای موضوعی حقوق و آزادیهای گروهی
۷۱	بند اول) آزادیهای مدنی و سیاسی
۷۴	بند دوم) آزادیهای اقتصادی و اجتماعی
۷۶	فصل سوم- جهات و مستندات حقوقی آزادی‌های گروهی
۷۶	مبحث اول) آزادیهای گروهی در قوانین داخلی
۷۷	گفتار اول- قانون اساسی
۷۷	بند اول) حقوق و آزادی‌های تشکلی
۷۹	بند دوم) حقوق و آزادیهای اقلیت‌ها
۸۰	گفتار دوم) قوانین عادی
۸۰	بند اول) حقوق و آزادی‌های گروهی در قانون احزاب
۸۱	بند دوم) حقوق و آزادی‌های گروهی در سایر قوانین
۸۳	مبحث دوم) آزادیهای گروهی کنوانسیون‌ها و اسناد جهانی
۸۴	گفتار اول) اعلامیه حقوق بشر
۸۵	گفتار دوم) میثاق حقوق مدنی و سیاسی
۸۹	بند اول) تعهدات دولت‌ها بر اساس میثاق حقوق مدنی و سیاسی
۹۳	بند دوم) آزادی جمعاعات صلح‌آمیز
۹۴	۱) ضرورت قانونی بودن محدودیت‌ها
۹۵	۲) ضرورت اعمال در یک جامعه دموکراتیک
۹۶	۳) مصادیق قابل اعمال محدودیت‌ها
۹۸	بند سوم) آزادی تشکلی
۹۹	۱) ماهیت حق به آزادی تشکلی
۱۰۰	۲) محدودیت‌های حق به آزادی تشکلی
۱۰۱	بند چهارم) حقوق اقلیت‌ها
۱۰۳	گفتار سوم) میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۱۰۴	بند اول) اتحادیه‌های تجاری
۱۰۵	۱) محتوای آزادی اتحادیه‌های تجاری
۱۰۶	۲) محدودیت‌های آزادی اتحادیه‌های تجاری
۱۰۸	بند دوم) حقوق و آزادی‌های فرهنگی
۱۱۱	گفتار چهارم) گزارشگران ویژه سازمان ملل متحد

مبحث سوم) آزادی های گروهی در اسناد منطقه ای.....	۱۱۳
گفتار اول) حقوق و آزادی های گروهی در قاره اروپا.....	۱۱۴
بند اول) کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و ملت ها.....	۱۱۴
بند دوم) پروتکل شماره ۴ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر.....	۱۱۷
بند سوم) پروتکل شماره ۱۲ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر.....	۱۱۷
بند چهارم) کنوانسیون چهارچوب برای حمایت از اقلیت های ملی.....	۱۱۸
بند پنجم) کمیسیون اروپایی ضد نژاد پرستی و نابردباری.....	۱۲۰
گفتار دوم) حقوق و آزادی های گروهی در قاره امریکا.....	۱۲۰
بند اول) کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر (پیمان سن خوزه).....	۱۲۰
بند دوم) پروتکل الحاقی به کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر در زمینه.....	۱۲۳
بند سوم) کنوانسیون ضد نژاد پرستی و نابردباری.....	۱۲۶
گفتار سوم) کنوانسیون افریقایی حقوق بشر و مردم.....	۱۲۶
فصل سوم) تحلیل حقوقی آزادی های گروهی سیاسی - اجتماعی.....	۱۳۱
مبحث اول) حقوق و آزادی های تشکلی ها.....	۱۳۲
گفتار اول) حق تاسیس تشکلی ها.....	۱۳۳
بند اول) حق به تاسیس تشکلی ها.....	۱۳۴
۱) تاسیس تشکلی های مدنی و سیاسی.....	۱۳۴
۱-۱) تشکلی های مجاز.....	۱۳۵
۱-۱-۱) ثبت تشکلی ها.....	۱۳۵
۱-۱-۲) بررسی آیین نامه تشکلی ها.....	۱۳۸
۲-۱) تشکلی های غیر مجاز.....	۱۳۹
۲) تاسیس اتحادیه های تجاری.....	۱۴۱
بند دوم) حق فعالیت آزادانه تشکلی ها.....	۱۴۳
الف ارتکاب افعالی که به نقض استقلال کشور منجر شود.....	۱۴۳
۱) تشکلی های موضوع میثاق حقوق مدنی و سیاسی.....	۱۴۴
۲) تشکلی های صنفی.....	۱۴۵
۱) ایجاد فدراسیون ها و کنفرانس های ملی.....	۱۴۶
۲) حق به اعتصاب.....	۱۴۷
بند سوم) حمایت از تشکلی ها.....	۱۴۸
گفتار دوم) اجتماعات صلح آمیز.....	۱۴۹
بند اول) ضرورت اطلاع قبلی یا کسب مجوز.....	۱۴۹
بند دوم) محدودیت های وارد بر اجتماعات صلح آمیز.....	۱۵۱
فصل چهارم - تحلیل حقوقی آزادی های گروه های اقلیمی (اقلیمی فرهنگی).....	۱۵۵

۱۵۷	مبحث اول) اقلیت ها.....
۱۵۸	گفتار اول) ماهیت حقوق اقلیت ها.....
۱۵۸	بند اول) فردی یا جمعی بودن حقوق اقلیت ها.....
۱۵۸	۱) نظریه فردی بودن حقوق اقلیت ها.....
۱۶۰	۲) نظریه جمعی بودن حقوق اقلیت ها.....
۱۶۲	۲-۲) نقد نظریات فردی یا جمعی بودن.....
۱۶۳	۲-۳) ماهیت تعهدات دولت ها در برابر اقلیت ها، سلبی یا ایجابی.....
۱۶۵	گفتار دوم) دامنه حقوق اقلیت ها.....
۱۶۶	بند اول) حق به بقا و وجود داشتن.....
۱۶۷	۱) تشویق و حمایت از هویت اقلیت ها.....
۱۶۸	۲) بهره مندی از فرهنگ خود و ابراز مذهب.....
۱۷۱	۳) استفاده از زبان خود.....
۱۷۳	بند دوم) مشارکت مؤثر و هدفمند.....
۱۷۳	گفتار سوم) حقوق و آزادی های اقلیت ها در نظام حقوقی ایران.....
۱۷۳	بند اول) حقوق و آزادی های اقلیت های مذهبی.....
۱۷۴	بند دوم) حقوق و آزادی های اقلیت های زبانی.....
۱۷۵	بند سوم) حقوق و آزادی های اقلیت های قومی.....
۱۷۶	مبحث دوم) مردمان بومی.....
۱۷۷	گفتار اول) چالش ها و خلاء های مردمان بومی.....
۱۷۹	گفتار دوم- مفهوم مردمان بومی.....
۱۸۰	بند اول) کنوانسیون مردمان بومی و قبال سازمان بین المللی کار ۱۹۸۹.....
۱۸۱	۱) باور عمومی.....
۱۸۲	۲) محدوده مکانی.....
۱۸۳	۳) حفظ شرایط متفاوت زندگی.....
۱۸۳	۴) محدوده زمانی.....
۱۸۵	بند دوم) تحقیق بر روی تبعیض علیه مردمان بومی (تحقیق مارتینز کوپو).....
۱۸۶	۱) محدوده زمانی.....
۱۸۷	۲) باور عمومی.....
۱۸۷	۳) جایگاه اجتماعی.....
۱۸۷	۴) حفظ ارزشهای قومی.....
۱۸۸	گفتار سوم) حقوق و آزادی های گروهی مربوط به مردمان بومی.....

۱۹۱	 حق برابری و ممنوعیت تبعیض
۱۹۳	 اتخاذ اقدامات خاص
۱۹۴	 حق به رسمیت شناخته شدن ارزشها
۱۹۶	 حق مشورت و مشارکت
۱۹۶	 (۱) حق به مشورت
۱۹۸	 (۲) حق مشارکت
۲۰۰	 (۳) حق به برخورداری از نهادهای مناسب برای مشورت و مشارکت
۲۰۰	 بند پنجم) حق تعیین اولویت های توسعه
۲۰۲	 بند ششم) حق تعیین سرنوشت
۲۰۵	 نتیجه گیری و پیشنهادات اصلاحی
۲۲۰	 فهرست منابع
۲۲۰	 الف - منابع فارسی
۲۲۲	 ب- منابع انگلیسی